

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Mestské oblasti a násilie mladých“

(2009/C 317/06)

Spravodajca: pán ZUFIAUR NARVAIZA

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. júla 2008 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Mestské oblasti a násilie mladých“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. júna. Spravodajcom bol pán Zufiaur Narvaiza.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla 2009) prijal 174 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Európska spoločnosť je v súčasnosti znepokojená fenoménom násilia a kriminality mladistvých a mladých dospelých. Chce však podporovať celkový rozvoj mladých a ich spoločenské a pracovné začlenenie. Hoci sa prípady násilia mladých často objavujú vo vnútroštátnych médiách, je potrebné zdôrazniť, že vo všeobecnosti kriminalita mladistvých v Európe podľa štatistiky ⁽¹⁾ výrazne nestúpa, ale ostáva na pomerne stabilnej úrovni. Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy má za cieľ lepšie objasniť danú tému a priniesť odporúčania týkajúce sa násilia mladých bez toho, aby sme ich konanie odsudzovali alebo ho považovali len za prejav určitých anomálií.

1.2. Každý právny poriadok na území Európy vyvinul v minulosti svoj vlastný model trestného konania proti mladistvým, čo vysvetľuje rozdiely medzi jednotlivými normatívnymi modelmi a riešeniami problematiky násilia mladistvých a mladých. Platné právne systémy týkajúce sa trestného konania proti mladistvým v členských štátoch EÚ sa naozaj značne líšia z hľadiska sociálnej ochrany, prevencie, trestnej zodpovednosti, využívaných postupov, nápravných opatrení alebo trestných sadzieb, dostupných zdrojov atď. Táto rôznorodosť sa však prejavuje v spoločnostiach, ktoré chcú budovať spoločnú Európu, ale výrazne ich zasiahla kríza, a preto venujú na politiku začlenenia mladých len obmedzené prostriedky.

1.3. Odporúčania uvedené v tomto stanovisku sa odvíjajú od dvoch hlavných tém. Prvou je preventívny prístup k tomuto javu. Násilné alebo protispoločenské správanie totiž často pramení z usporiadania a štruktúry miest, ako aj z rastúcej chudoby a marginalizácie obyvateľov. Okrem toho mladí ľudia v tejto situácii možno páchajú násilné činy, sú však aj obeťami sveta, v ktorom žijú. Preto riešenie problému kolektívneho násilia mladistvých

a mladých a jeho prevencia nemôžu spočívať len v represii a trestoch za spáchané činy. Druhá hlavná téma tohto stanoviska sa týka skutočnosti, že tento fenomén by sa nemal riešiť len na národnej úrovni vzhľadom na prepojenosť európskeho priestoru z hľadiska hospodárstva, hodnôt, spoločenského správania a komunikácie.

1.4. Pravdou je, že fenomén násilia a kriminality mladistvých existuje v európskych krajinách už celé roky a jeho podoby sa neustále opakujú. Všeobecne sa tieto javy považovali za sociálne patologické. V súčasnosti sa definujú skôr ako prvky zvyšujúce pocit neistoty, ako to uvádza správa Peyrefitte ⁽²⁾, ktorá určila rozdiel medzi trestným činom a obavou z trestného činu.

1.5. V európskom kontexte, kde otázka násilia mladistvých vzbudzuje značný záujem, prijal **Európsky hospodársky a sociálny výbor** stanovisko na tému „**Prevenencia kriminality mladistvých, spôsoby riešenia kriminality mladistvých a úloha justície mladistvých v Európskej únii**“ ⁽³⁾. Z tohto stanoviska, ktoré zdôraznilo význam prevencie, čerpali európske inštitúcie ⁽⁴⁾ a bolo vyzdvihnuté pri rozličných európskych a medzinárodných diskusiách o právnych, trestných a spoločenských hľadiskách trestnej činnosti mladistvých.

1.6. V stanovisku výbor vyzýval, aby sa trestná činnosť mladistvých hlbšie analyzovala. Násilie mladistvých a mladých (dospievajúca mládež vo veku 13 až 18 rokov a mladí dospelí vo veku 18 až 21, či dokonca v niektorých krajinách až 25 rokov, na ktorých

⁽¹⁾ Ako to dokazujú napríklad informácie z prokuratúry v Španielsku, kde kriminalita poklesla o takmer 2 % v roku 2007 v porovnaní s rokom 2006.

⁽²⁾ Správa výboru pre štúdium násilia, kriminality a delikvencie. „Réponses à la violence“ (Reakcia na násilie), Paris, Presse Pocket 1977, s. 41.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV z 15. marca 2006 na tému „Prevenencia kriminality mladistvých, spôsoby riešenia kriminality mladistvých a úloha justície mladistvých v Európskej únii“; spravodajca: pán ZUFIAUR NARVAIZA (Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006).

⁽⁴⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 21. júna 2007 o kriminalite mladistvých, úlohe žien a rodiny a spoločnosti <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0283+0+DOC+XML+V0//SK>.

sa ešte vzťahuje trestnázodpovednosť mladistvých) je javom, ktorý priťahuje stále väčšiu pozornosť európskej spoločnosti. Toto násilie sa však prejavuje v rôznych formách: v mestských oblastiach, na školách najmä prostredníctvom šikanovania (*bullying*), ale tiež v rodinách, skupinách alebo gangoch, na športových podujatiach alebo prostredníctvom nových komunikačných technológií ako je internet. Všetky tieto prejavy násilia si zasluhujú analýzu, ale v tomto stanovisku z vlastnej iniciatívy sme sa chceli zamerať na kolektívne násilie mladých v mestských oblastiach.

1.7. Už približne dvadsať rokov stojí otázka kolektívneho násilia v popredí záujmu a výskumníci z oblasti sociológie, etnológie, geografie, práva, politológie atď. pozorujú a študujú najokrajovejšie štvrte. Hoci faktory zapríčiňujúce nepokoje v mestách sú známe – nezamestnanosť, neistota, rozpad rodín, predčasné ukončenie školskej dochádzky, neúspech v škole, diskriminácia – situácia a spôsoby riešenia týchto problémov sa v posledných rokoch vyostřili. Kríza zvyrazňuje ekonomické a sociálne problémy a vedie k zhoršeniu postavenia mladých ľudí v porovnaní s ich rodičmi a k zastaveniu spoločenského postupu, čo sa prejavuje nárastom individualizmu. Dôsledkom je pocit nespravodlivosti a uzatváranie sa do seba, ktorých hromadný prejav sa stáva najviditeľnejším protestom proti autoritám.

1.8. Oficiálna a právna definícia pojmu „kolektívne násilie“ neexistuje, ale často sa týmto pojmom označujú násilné akcie mnohorakých foriem, ktoré sa konajú na verejných miestach a prejavujú sa buď útokmi spojenými s etnickou a rasovou diskrimináciou medzi komunitami, a tak aj konfliktmi medzi súperiacimi skupinami, alebo vo vzťahoch obyvateľov k inštitúciám, ktorých symbolom sú vzťahy medzi mládežou a poriadkovými silami.

1.9. Hoci sa v posledných rokoch tieto javy na európskom kontinente rozšírili a dochádza k nim vo Francúzsku, Veľkej Británii, Španielsku, Holandsku, Dánsku, Belgicku, Grécku a v iných krajinách, nikdy sa nimi národné vlády a európske inštitúcie nezaoberali ako globálnym problémom, ale vnímali ich skôr ako občasné a ojedinelé udalosti.

1.10. Výbor preto v tomto stanovisku odporúča skoordinať činnosť na miestnej, národnej a európskej úrovni a požaduje riešenia na úrovni Spoločenstva prostredníctvom konkrétnych programov v rámci rodinnej politiky, politiky mládeže, odbornej prípravy, zamestnanosti, prevencie kriminality a koordinácie súdnictva. Tieto konkrétne riešenia musia byť súčasťou stratégií zameraných na obnovu miest, prispôsobenie verejných služieb, boj proti všetkým formám diskriminácie a tiež súčasťou prehodnotenia vzťahov medzi štátom a občanmi, najmä pokiaľ ide o poriadkové sily, a to napríklad prostredníctvom občianskej výchovy, priblížením etických a spoločenských hodnôt, využitím médií a poskytnutím pomoci rodičom pri výchove.

2. Charakteristické znaky a príčiny kolektívneho násilia mladistvých v mestských oblastiach

2.1. **Návrh definície:** neexistuje žiadna spoločná a konsenzuálna definícia kolektívneho násilia mladistvých a mladých dospelých v mestských oblastiach. V belgickej legislatíve sa vyskytuje pojem mestské „nepokoje“, niektorí ho však chápu ako sériu deliktov spáchaných delikventmi, ktorí sú známi a boli identifikovaní. Aby sme vymedzili aspoň minimálnu a všeobecnú definíciu, budeme v celom tomto dokumente takýto druh násilia chápať ako násilné správanie, ktoré sa sústreďuje v mestských oblastiach a určité skupiny obyvateľstva ho používajú ako vyjadrovací prostriedok. Motívy účastníkov týchto násilných akcií sú rôzne: spoločenská diskriminácia, konflikty s poriadkovými silami, rasová nenávisť, náboženské konflikty atď. Určitým spôsobom to dokazuje nedostatok a nedostatočnú úroveň sociálnych služieb, ktoré by prostredníctvom svojich aktivít v oblasti sociálnej ochrany mali zabráňovať tomuto druhu násilia. Naša definícia sa usiluje obsiahnuť kolektívne násilie, ktoré sa odohráva na verejných miestach a prejavuje sa útokmi na obyvateľov patriacich do určitej etnickej skupiny alebo proti policajným silám, ako aj ničením a drancovaním, napríklad podpaľovaním verejných budov, vozidiel atď.

2.2. Treba spomenúť, že stúpajúca tendencia násilných činov (ničenie a vandalizmus, bitky a útoky, krádeže spojené s násilím, znásilnenia atď.) nie je len záležitosťou mladých. Pre dobu, v ktorej žijeme, je nárast násilia charakteristický. Napriek tomu je však vek páchatelov násilných činov v mestských oblastiach dôležitým faktorom pre pochopenie tohto javu a hľadanie možných riešení, pretože percento mladistvých a mladých dospelých je skutočne vysoké. Zo 640 osôb zadržaných počas udalostí v roku 2005 vo Francúzsku bolo podľa zdrojov polície 100 mladistvých. V snahe o preventívny prístup je potrebné venovať osobitnú pozornosť trvalým riešeniam zameraným na mladú generáciu, ktorá je hnačou silou zmien a rozvoja.

2.3. **Prebiehajúca štúdia a charakterizácia:** každý členský štát vyvinul svoju vlastnú metodiku štatistiky a charakterizácie kolektívneho násilia v mestských oblastiach. Komplexné systémy ako stupnica Bui-Trong⁽⁵⁾, ktorá rozlišuje rôzne stupne intenzity jednotlivých foriem kolektívneho násilia v závislosti od počtu zúčastnených, spôsobu zorganizovania, cieľov atď., umožňujú lepšie vymedziť tento jav. Vo Francúzsku sa už niekoľko rokov, a najmä po udalostiach v roku 2005, používajú ukazovatele násilia v mestách, ktoré vychádzajú z miery násilia v citlivých štvrtiach, na základe kvantitatívnych a kvalitatívnych prieskumov a štúdií viktimizácie. Tieto ukazovatele ako aj ich ekvivalenty v iných európskych krajinách sú ešte príliš čerstvé na to, aby poskytli presný obraz o intenzite násilia v mestských oblastiach. Navyše narážajú na problémy spojené so zdrojmi a zberom údajov.

(5) Oživenie násilia vo Francúzsku, BUI-TRONG Lucienne, *Futuribles*, február 1996, s. 17-18.

2.4. Ako už bolo uvedené v definícii javu, pripomínáme, že hoci prejavy kolektívneho násillia patria do konkrétneho národného kontextu, majú v Európe spoločné črty. Na základe konkrétnych prípadov, ku ktorým došlo v uplynulých rokoch vo viacerých európskych krajinách, je možné vytvoriť typológiu priebehu takýchto udalostí:

- **Sociálne a politické konflikty:** tieto prípady kolektívneho násillia sú reakciou na diskrimináciu a sociálne, ekonomické a geografické vylúčenie. Prejavujú sa ako prudká reakcia voči poriadkovým silám alebo predstaviteľom štátu, ktorí sú považovaní za zodpovedných za sociálne problémy. Nespokojnosť so systémom a situáciou, ktoré sa zdajú byť nespravodlivé, vyúsťuje do stretov s bezpečnostnými zložkami, verejnými inštitúciami zastupujúcimi štát a spoločnosťou, označovanou za represívnu. Mimoriadne rozmery nadobudli tieto nepokoje vo Francúzsku v podobe takzvanej krízy na predmestiach. Neexistujúca sociálna rôznorodosť a niekoľko desaťročí nikam nevedúcej politiky rozvoja miest výrazne poznačili tieto mestské oblasti. Tieto revolty politického charakteru ⁽⁶⁾ pozostávajú z trojfázového cyklu, ktorý sa začína rozpútaním nepokojov, spojeným s udalosťou, ktorá je často tragická a nespravodlivá, pokračuje eufóriou a skupinovým efektom a končí sa vyčerpaním ⁽⁷⁾.
- **Fenomén straty kontroly:** ide o masové demonštrácie politického, športového alebo kultúrneho charakteru, ktoré sa zvrhnú a prerastú cez hlavu nielen organizátorom, ale aj verejným poriadkovým silám. Násillie počas futbalových zápasov, „rave party“ alebo strata kontroly pri verejných demonštráciách sú niekoľkými príkladmi tohto javu. K strate všeobecnej kontroly prispieva aj účasť vandalov, ktorí majú za cieľ ničenie majetku. Európska únia nesmie zabúdať, že reakciou na nekontrolovateľné prejavy násillia sú v niektorých prípadoch snahy o organizovanejšie násillie, ktoré ešte väčšmi ohrozujú demokraciu.
- **Konflikty medzi násillíckymi gangmi:** gangy sa vytvárajú ako náhrada rodiny alebo prostredia, ktoré je blízke mladým, prinášajú im pocit, že patria do určitej skupiny, a istým spôsobom aj konkrétnu odpoveď na pochybnosti typické pre obdobie dospievania. Pre násillícke gangy je príznačná činnosť kriminálneho charakteru spojená so zoskupovaním dospievajúcej mládeže alebo mladých dospelých, ktorí využívajú silu a zastrašovanie a s určitou pravidelnosťou organizujú konfrontácie alebo násillné trestné činy. Tieto gangy sa stretávajú v mestských oblastiach, či už na uliciach alebo v obchodných centrách, aby kontrolovali určité územie, nelegálny obchod alebo úrady prostredníctvom svojich zástupcov: policajtov alebo strážnikov, ako je to na severe Paríža alebo juhu Londýna, kde dochádza k pravidelným konfrontáciám súperiacich skupín. V Španielsku sa objavili latinskoamerické gangy (nazývané „Maras“ alebo „Pandillas“ ako napr. Latin kings a Netas). Príslušnosť ku gangu je pre mladých prostriedkom, ako si vzájomne dodať pocit istoty v neprívetivom svete, a to tým, že sa odlišia od „ostatných“ z ulice alebo susednej štvrte. Dnes sa členmi týchto gangov

stávajú najväčší vydedenci spoločnosti z určitých predmestí a ich násillie je spojené s neúspechom v živote, neistotou atď. Je naliehavé nájsť primerané riešenie na problém násillných gangov, aby neprerástli do organizovaného zločinu.

- **Etnické a náboženské konflikty:** pre tento typ násillia je príznačný najmä etnický charakter. Aktéri alebo hlavné cieľové skupiny takýchto násillných činov pochádzajú z určitej etnickej, asimilovanej alebo náboženskej komunity. Viaceré európske krajiny ako Veľká Británia, Španielsko (nepokoje medzi mladými Španielmi a Latinskoameričanmi v Alcorcon v októbri 2007), Taliansko, Holandsko (október 2007 v Amsterdame), Dánsko (február 2008), Belgicko (Anderlecht v máji 2008) boli svedkami konfliktov tohto druhu, pričom prisťahovalctvo a náboženstvo, ako aj veľa iných faktorov tu zohrávalo dôležitú úlohu.

2.5. Násillné činy v mestských oblastiach sú dôsledkom viacerých príčin, ktoré sa v menšej či väčšej miere vyskytujú podľa typu udalosti:

- Chudoba, neistota, nezamestnanosť. Prejavy kolektívneho násillia v Európe sa vyskytli najmä v najviac znevýhodnených štvrtiach ako dôsledok marginalizácie a sociálneho vylúčenia. Rozpad rodín, nezamestnanosť mladých, pracovná neistota, chýbajúce odborné vzdelávanie a následné socio-profesijné začlenenie spôsobujú, že tieto štvrte sú mimoriadne citlivé na hospodársky vývoj, najmä v prípade finančnej krízy, ako je to v súčasnosti.
- Prístup k zbraniam a nelegálnym látkam. Obchodovanie s tvrdými drogami, ktorým sa vo veľkej väčšine európskych hlavných miest a regionálnych metropol zvyčajne zaoberajú dospelí, a nie mladiství, podporuje vznik násillia súvisiaceho s nedovoleným obchodovaním s týmito látkami a šírením zbraní. Obeťami tohto prostredia sa môžu stať deti a dospievajúci, ktorých si dealeri vyhľadnu, aby ich využili.
- Urbanizmus. Takzvané citlivé štvrte európskych miest majú spoločné charakteristické črty a často sú považované za predmestské getá, pretože už nezodpovedajú kritériám spoločenskej rôznorodosťi a súčasného urbanizmu. Či už sa nachádzajú v centre (Veľká Británia, Belgicko) alebo na predmestiach (Francúzsko, Nemecko atď.), tieto štvrte boli málo udržiavané až sa napokon stali nezdravými a nebezpečnými.

(6) V. Le Goaziou, L. Mucchielli 2006, „Quand les banlieues brûlent. Retour sur les émeutes de 2005“, Paríž, La Découverte.

(7) C. Bachmann, N. Le guennec, 1997, „Autopsie d'une émeute. Histoire exemplaire du soulèvement d'un quartier“, Paríž, Albin Michel.

- Vzťahy s poriadkovými silami. Mnohé prípady kolektívneho násillia sú podnietené pocitom krivdy vyvolaným dojmom, že sa polícia výslovne zameriava na viditeľné menšiny, alebo neprimeraným použitím sily⁽⁸⁾. Uvádza to aj centrum strategickej analýzy „Nepriateľstvo obyvateľov voči poriadkovým silám v ich štvrti je prejavom nedôvery v štát a verejné inštitúcie⁽⁹⁾.“
- Média. Média majú často sklon zameriavať sa na negatívne javy, čo môže ešte väčšmi poznačiť obyvateľov tzv. citlivých štvrtí a vyvolať ďalšie prejavy násillia nadmernou medializáciou tohto javu. Vo Francúzsku v roku 2005 média denne informovali o udalostiach, zatiaľ čo v Belgicku a Nemecku sa vlády snažili obmedziť informácie prístupné pre verejnosť, aby tieto delikty nevyvolávali ďalšie.
- Viac policajtov a videokamery na citlivých miestach, akými sú školy, miesta oddychu. Tieto opatrenia samotné celkom problém násillia neriešia. Mohlo by to vyvolať efekt pranierovania dotknutých oblastí a pocit neustálej kontroly a represívnych zásahov zo strany mladých.
- Opatrenia zamerané na obnovu miest, ktoré sú v jednotlivých krajinách viac či menej dôležité: vo Francúzsku prebiehajú najmä prostredníctvom agentúry pre obnovu miest⁽¹¹⁾, v Nemecku prostredníctvom obnovy miest vykonanej po zjednotení krajiny.

3. Spôsoby riešenia nadnárodného problému

3.1. Či už ide o sporadický alebo pretrvávajúci jav, násillné činy v mestských oblastiach v Európe predstavujú vážny problém z politického hľadiska, keďže spochybňujú schopnosť štátu presadiť dodržiavanie spoločenskej dohody a chrániť občanov, ako aj zo sociálneho hľadiska, pretože sú odrazom sociálnych rozdielov a problémov s integráciou. Štát musí preto priniesť jasné riešenia problému kolektívneho násillia v mestách. Je však potrebné uvedomiť si, že tieto riešenia sa v jednotlivých krajinách značne líšia, pričom v niektorých majú viac represívny, v iných preventívny ráz. Bolo by preto potrebné neustále na európskej úrovni vyhodnocovať opatrenia zamerané na riešenie tohto javu a snažiť sa vytvoriť efektívnejšie a porovnateľnejšie štatistiky v tejto oblasti (údaje o kriminalite nemôžu byť analyzované len podľa počtu podaných trestných oznámení, ale tiež podľa toho aké percento činov bolo objasnené). Je potrebné vytvoriť spoločné ukazovatele, aby sa na národnej úrovni rozšírilo využívanie policajných a súdnych registrov, a nie vypracúvanie štúdií viktimizácie, ktoré sú viac či menej subjektívne.

3.2. Riešenia na úrovni štátov majú zvyčajne tieto formy:

- Iniciatívy zamerané na pozitívnu diskrimináciu v prospech citlivých štvrtí ako prioritných oblastí vzdelávania a prípravy na prvé zamestnanie vo Francúzsku alebo v Berlíne, kde mladí dobrovoľníci a policajti spoločne pravidelne hliadkujú, aby predchádzali rizikovým situáciám, ktoré by mohli prerásť do prípadov násillia v mestských oblastiach. Od vytvorenia týchto zmiešaných policajných hliadok (pričom bolo potrebné presvedčiť bývalých šéfov gangov, aby spolupracovali) poklesla v oblastiach, kde spoločne hliadkujú⁽¹⁰⁾ kriminalita o 20 %.

3.3. Na druhej strane účinná **politika územnej súdržnosti** môže pomôcť zamedziť koncentrácii faktorov vyvolávajúcich prejavy násillného správania mladých v mestských oblastiach. Je preto správne renovovať mestské oblasti a podporovať výstavbu rodinných domov. Tento proces zahŕňa aj dlhodobé uvažovanie o obnove miest v rámci strategického plánu celkového územného usporiadania so zameraním sa na všetky dotknuté strany, vrátane mladých. Cieľom je začleniť tieto štvrte do mesta a rehabilitovať ich, aby sa miestne obyvateľstvo mohlo rozvíjať a posilnila sa sociálna, hospodárska a kultúrna funkcia týchto mestských oblastí. Plán vytvárania štvrtí s rodinnými domami, ktorý je definovaný ako špecifická metóda obnovy miest a má za cieľ riešiť osobitné problémy obytných oblastí tým, že sa mesto stane miestom integrácie a prevencie, a tak bojovať proti súčasným problémom miest, ako sú obchodovanie s drogami, nelegálne obývanie budov, násillie a ničenie životného prostredia. Hlavným cieľom je zabrániť vylúčeniu obyvateľov týchto štvrtí v porovnaní s ostatnými obyvateľmi a podporovať dopravu, aby sa tieto štvrte otvorili mestu, čím sa viac zviditeľnia a integrujú obyvateľmi miest ako celok. Tieto obnovy miest musia však správať náležité stratégie v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, prístupu k pracovným miestam, bez ktorých nemôže nastať žiadne zlepšenie.

3.4. Násillie mladých má korene v chýbajúcej sociálnej súdržnosti spojenjej s krízou občianstva v mestách. Verejný priestor, ktorého hlavným znakom je naučiť rozličných obyvateľov spoločne žiť, si vyžaduje rešpektovanie spoločných pravidiel, aby sa zabezpečila ochrana individuálnych slobôd. Metropoly sa musia vyrovnáť s krehkým spolunažívaním občanov rozličných kultúr, ktorí sú si preto cudzí, čo môže oslabiť spoločenské väzby a istý druh solidarity⁽¹²⁾. Je potrebná interinštitucionálna a multifaktorová reakcia, aby sa mohli zaviesť preventívne opatrenia, ktoré by boli účinné a vhodné pre všetky priamo alebo nepriamo zúčastnené strany: políciu, rezort spravodlivosti, sociálnych služieb, bývania, zamestnanosti alebo vzdelávania. Miestne orgány majú však z tohto hľadiska mimoriadny význam, ich kompetencie sa totiž týkajú najmä spravovania mestských oblastí a poskytovania sociálnych služieb občanom.

⁽⁸⁾ The Politics of Protest. „Extra-Parliamentary Politics in Britain since 1970“. Peter JOYCE. Palgrave MACMILLAN, 2002.

⁽⁹⁾ Centre d'analyse stratégique. „Les violences urbaines: une exception française? Enseignements d'une comparaison internationale, note de veille n° 31“, 23. októbra 2006. (http://www.strategie.gouv.fr/IMG/pdf/Note_ExtterneDeVeille31.pdf).

⁽¹⁰⁾ „Jeunes et policiers font cause commune à Berlin“ http://www.oijj.org/news_ficha.php?cod=54117&home=SI&idioma=es.

⁽¹¹⁾ ANRU.fr.

⁽¹²⁾ „La dynamique de la disqualification sociale“ časopis Sciences humaines n° 28 máj 1993.

3.5. V Európe sa násilie mladistvých v jednotlivých mestských oblastiach prejavuje síce v rôznom kontexte a má rôzne stupne intenzity, ale jeho analýza a skúmanie riešení spadajú do širšieho súdneho a právneho kontextu na úrovni Európskej únie. V súčasnosti si štúdie a hodnotenia týkajúce sa prevencie kriminality mladistvých vyžadujú multidisciplinárnu a interinštitucionálnu spoluprácu vládnych orgánov a z praktickejšieho hľadiska priamo zainteresovaných odborníkov (sociálnych pracovníkov, polície, súdov, pracovníkov v oblasti zamestnanosti atď.). Krajiny, regióny a mestá, ktoré majú skúsenosti s prípadmi kolektívneho násillia sa s ťažkosťami vracajú do normálnej situácie, k normálnemu spolunažívaniu v spoločnosti a rešpektovaniu inštitúcií, a to sa týka celej populácie. Okrem toho si násilie v mestských oblastiach vyžaduje veľké náklady z materiálneho hľadiska, ale rovnako a najmä zo sociálneho a politického hľadiska ⁽¹³⁾.

3.6. V Európe, kde je kriminalita mladistvých pomerne stabilná, ale kde je pri spáchaných činoch výraznejšia miera násillia, poukazujú niektoré **miestne programy** realizované v rozličných krajinách Európskej únie na význam prevencie a jednotlivých sociálnych stratégií pre mladých v mestských oblastiach ⁽¹⁴⁾. V prípade programu bezpečných štvrtí v Birminghame (európska cena za prevenciu kriminality v roku 2004) bolo základným cieľom znížiť percento rôznych foriem násillia a kriminality, zlepšiť kvalitu života občanov a povzbudiť obce, aby sa aktívne zúčastňovali na vlastných programoch spoločenskej integrácie ⁽¹⁵⁾.

3.7. Posilnenie organizovanej a solidárnej občianskej spoločnosti vďaka podpore Európskej únie cestou inováčných projektov so sociálnym a integračným rozmerom prinesie lepšiu bezpečnosť a trvalo udržateľný rozvoj v mestách. Programy Urban sú napr. iniciatívou Spoločenstva v rámci Európskeho fondu pre regionálny rozvoj (EFRR) v prospech trvalo udržateľného rozvoja miest a štvrtí, ktoré sú v kríze, pričom tieto programy podporujú lepšiu prevenciu násillia mladistvých a kriminality všeobecne.

3.8. Okrem toho účasť občanov na prijímaní rozhodnutí na miestnej úrovni, výmena skúseností a osvedčených postupov umožňujú podporiť koncept „mestského riadenia“, ktoré je definované štúdiami reorganizácie a zlepšenia verejných služieb, koncepciou a realizovaním novej štruktúry mestského riadenia; zavedením stabilných hodnotiacich ukazovateľov mestského riadenia; informačnými kampaňami a zlepšením prístupu k informáciám určeným pre občanov a niet v ňom miesta pre pranierovanie či pesimizmus.

⁽¹³⁾ V prípade Clichy-sous-Bois vo Francúzsku v roku 2005 predstavovali materiálne náklady 150 milión eur.

⁽¹⁴⁾ „Prévenir la délinquance en milieu urbain et auprès des jeunes. Recueil international de pratiques inspirantes“. Centre international pour la prévention de la criminalité, 2005. (www.crime-prevention-intl.org/publications/pub_113_1.pdf).

⁽¹⁵⁾ Výsledkom bolo priemerne 29-percentné zníženie kriminality mladých oproti 12-percentnému v ostatných porovnateľných oblastiach.

3.9. Existujú tiež ďalšie kampane ako európsky pakt pre mládež, ktorý má za cieľ zlepšiť vzdelávanie, mobilitu, profesionálnu integráciu a sociálne začlenenie mladých Európanov a zároveň uľahčiť zosúladenie rodinného a pracovného života.

3.10. Všeobecne je občianska a aktívna účasť mladých podporovaná veľkým úsilím združení, ktoré dennodenne pracujú v teréne, a zároveň je súčasťou európskych, národných a miestnych stratégií rozvoja a boja proti sociálnemu vylúčeniu.

4. Návrhy na vytvorenie európskej politiky zameranej na problém násillia mladých v mestských oblastiach

4.1. Nižšie uvedené usmernenia a návrhy vyplývajú z tohto stanoviska z vlastnej iniciatívy:

— Reakcie na kolektívne násilie, tak kriminalitu ako protispoločenské činy a správanie musia mať široký rozsah. Musia byť neustále hodnotené, aby mohli byť vylepšované a musia posilňovať výchovný a vzdelávací aspekt, ako aj účasť samotných mladistvých na svojom vlastnom rozvoji a budúcnosti.

— Rozličné preventívne a alternatívne stratégie musia mať podporu jasnej a trvalej európskej politiky vychádzajúcej z priorít stanovených na úrovni Európskej únie, aby mohli prispieť k riešeniu problému násillia mladistvých v mestských oblastiach, pričom sa v najvyššej možnej miere treba vyhnúť súdnym opatreniam.

— Na európskej ako aj národnej úrovni sa musí dostať osobitného uznania sociálnym štruktúram pre mladých. Viaceré inštitúcie či už súkromné alebo verejné zohrávajú významnú úlohu v živote mladých, najmä tým, že ponúkajú aktivity, ktoré ich zamestnávajú, a tak im pomáhajú, aby sa nedostali na šikmú plochu. Preto musí byť osobitne zohľadnená úloha škôl a združení, ktoré je potrebné podporovať najmä zo zdrojov verejných financií.

— Je potrebné zharmonizovať európske a medzinárodné princípy súvisiace s násillím a kriminalitou mladistvých prostredníctvom minimálnych noriem, ktoré treba dodržiavať v rámci národnej legislatívy a používať tieto princípy ako ukazovatele dodržiavania práv mladistvých. Vzhľadom na multidisciplinárny charakter vládnych inštitúcií a orgánov dotknutých spravovaním mestských oblastí je vhodné zrealizovať iniciatívy a nastoliť normy osvedčených postupov, ktoré môžu byť hodnotené a analyzované v európskom stredisku pre trestné konanie proti mladistvým, napr. s cieľom disponovať hodnotenými a porovnateľnými štatistickými údajmi o násillí mladých v mestských oblastiach.

- Trestné sadzby a opatrenia stanovené národnými súdmi musia zohľadniť vyšší záujem o mladistvých v závislosti od ich veku, psychickej vyspelosti, telesného stavu, vývoja a schopností⁽¹⁶⁾. Vždy musia brať do úvahy konkrétne okolnosti týkajúce sa každého jedinca (princíp zohľadnenia potrieb jedinca).
- Stratégie obnovy miest spoločne s trvalo udržateľnými opatreniami v oblasti sociálnej politiky musia byť podporované zo strany európskych inštitúcií vždy so snahou lepšieho rozdelenia a plánovania územia s cieľom vyhnúť sa vylúčeniu a podporiť mestskú integráciu najzraniteľnejších skupín obyvateľstva.
- Orgány musia poskytnúť inštitúciám dostatočné zdroje, aby im umožnili chrániť a opätovne integrovať mladistvých, vybaviť ich primeranými prostriedkami a personálom, aby tak ich činnosť mala výrazný vplyv na život mladistvých.
- Na základe multiinštitucionálnej a multidisciplinárnej spolupráce v kontexte cezhraničnej výmeny poznatkov a skúseností sa musí zabezpečiť a neustále aktualizovať vhodný výber a špeciálna príprava sociálnych pracovníkov, súdnych orgánov a policajných zborov, pokiaľ možno podľa európskych referenčných štandardov, najmä s cieľom vytvoriť dialóg a vzťahy medzi poriadkovými silami a mladými.
- Európske inštitúcie a členské štáty musia považovať rok 2010, ktorý bude venovaný boju proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, za príležitosť preukázať, že sú odhodlané ochranu práv mladých, ktorí majú konflikt so zákonom, a prevenciu násilia v mestských oblastiach stanoviť za prioritu boja proti sociálnemu vylúčeniu.
- Európske inštitúcie by mali vytvoriť osobitný finančný zdroj na ochranu mladistvých proti sociálnemu vylúčeniu v zanedbaných mestských oblastiach, aby sa podporili inovačné projekty v záujme posilňovania sociálnej súdržnosti občianskej spoločnosti, a tým aj rozvoj iniciatívneho ducha a podnikavosti mladých.
- Uplatňovanie spoločných kritérií a osvedčených postupov sa musí zamerať na prevenciu, prácu s mladistvými a na to, aby mladiství, ktorí porušili zákon boli opätovne začlenení do spoločnosti.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Pozri Spoločné vyhlásenie z Valencie Medzinárodného strediska pre trestné konanie proti mladistvým.